РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Єфіменко Крістіни Олегівни
«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми дослідження. Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства (ППП) в Україні сьогодні є стратегічним механізмом для залучення інвестицій у відбудову критичної інфраструктури. Завдяки адаптації чинного законодавства до стандартів ЄС та роботі Агенції з питань підтримки ДПП, процес підготовки проєктів стає більш прогнозованим, що дозволяє ефективно розподіляти ризики між державою та інвесторами.

Ефективне публічне управління у сфері ППП є запорукою швидкої модернізації України в умовах післявоєнного відновлення. Воно дозволить не лише залучати кошти, яких бракує в бюджеті, а й забезпечувати високу якість управління об'єктами публічного сектора, перетворюючи державу з "утримувача" на ефективного "замовника" послуг. Цифровізація ППП мінімізує корупційні ризики та підвищуватиме довіру міжнародних фінансових інституцій, які готові надавати гарантії для масштабних ініціатив у сферах енергетики, транспорту та медицини.

Ефективність публічного управління у цій сфері визначається здатністю держави забезпечити баланс між суспільними інтересами та комерційною вигодою приватного сектору.

Дисертація Єфіменко К.О. є одним з перших в Україні спеціальним комплексним дослідженням публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні, що підтверджує актуальність та наукову новизну обраної теми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах наукової діяльності Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зокрема кореспондує із науково-дослідною темою

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 401 „И/24
«9» 06 2026 р.

«Розробка системного вчення про основні права людини з метою втілення в Україні європейських правових цінностей у контексті розбудови громадянського суспільства» №19 БФ 042-01, яка досліджується в Навчально-науковому інституті права Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Стратегічною темою наукових досліджень кафедри адміністративного права та процесу «Концептуальні засади розвитку вітчизняного адміністративного та адміністративного процесуального права в умовах нового часу: виклики, рішення, європейський вектор», затвердженою Вченою радою Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка №17 від 30 квітня 2024 року.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, ґрунтуються на комплексному аналізі чинного вітчизняного законодавства, міжнародно-правових актів, судової практики. Дисертанткою використано широкий спектр загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема діалектичний, формально-юридичний (формально-логічний), історико-правовий, аналітичний, системний (системно-структурний), порівняльно-правовий, метод інтегрального аналізу.

Архітектоніка дослідження є обґрунтованою та збалансованою. Структура дисертації логічна, корелюється з метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження.

Аналіз змісту роботи та оцінка новизни наукових положень

Значним науковим здобутком є запропоноване авторкою визначення поняття «публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства» як самостійний адміністративно-правовий феномен під яким слід розуміти діяльність суб'єктів публічного управління, наділених відповідними повноваженнями щодо формування та реалізації політики у сфері ППП, а також здійснення владно-організуючого впливу у сфері ППП, з метою задоволення публічного інтересу шляхом розподілу відповідальності та ризиків між публічним і приватним партнерами.

Цілком погоджуємося із думкою дисертантки, що для подальшого розвитку інституту публічно-приватного партнерства в Україні система публічного управління має бути орієнтована на послідовну активізацію співпраці органів публічної влади з приватними партнерами за договорами ППП.

Важливе теоретичне значення має систематизація ознак публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства, зокрема договірний характер управлінського впливу, партнерська модель реалізації публічних функцій, ризик-орієнтованість, результативність, багатосуб'єктність та спрямованість на забезпечення публічного інтересу.

Наголошено, що на етапі підготовки проєкту ППП провідна роль належить публічному партнеру, який діє як носій владних повноважень, визначаючи зокрема параметри взаємодії та відповідальності сторін та інші умови у договорі ППП, а на етапі реалізації проєкту ППП відбувається зміна характеру керуючого впливу, який здійснюється переважно через договірні механізми, закріплені в договорі ППП.

Важливого значення набуває групування інструментів нормативно-правового забезпечення розвитку ППП на три блоки: технологічні інструменти, макроекономічні інструменти та мікроекономічні інструменти. Подальше вдосконалення нормативно-правового забезпечення ППП в Україні передбачає вдосконалення рамкового закону про ППП і розроблення підзаконних нормативно-правових актів для окремих сфер та процедур, що сприятиме наближенню до стандартів ЄС.

Слушною є пропозиція уточнення в Законі України «Про публічно-приватне партнерство» дефініції «приватний партнер», під якою дисертантка пропонує розуміти фізичну особу або юридичну особу (резидента або нерезидента), що створена з урахуванням вимог конкурсної документації та цього Закону або спеціально створена виключно для реалізації проєкту ППП, яка є стороною договору ППП.

Заслуговує на увагу проведений аналіз практики реалізації проєктів ППП у сфері управління об'єктами культурної спадщини, що дасть змогу запровадити європейський досвід ППП у цій сфері та нормативно врегулювати специфічні

проєкти ППП, що пов'язані із збереженням культурної спадщини, з урахуванням вимог воєнного стану та завдань післявоєнної відбудови.

Науковою новизною відзначається дослідження ролі публічного управління у реалізації проєктів ППП в енергетичній сфері, сфері культури (охорони культурної спадщини), критичної інфраструктури та оборони. Зокрема, подальший розвиток енергетичних ППП дасть змогу підвищити енергоефективність та знизить залежність від імпорту енергоносіїв.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів

Теоретичне значення дисертації полягає у формуванні концептуальних засад ППП як правового інституту, визначенні його сутності, правової природи та особливостей реалізації в певних сферах. Результати дослідження сприяють розвитку науки адміністративного права та процесу, зокрема в частині удосконалення взаємодії публічних та приватних суб'єктів для забезпечення публічного інтересу в сфері ППП.

Практичне значення одержаних результатів визначається їх спрямованістю на вдосконалення чинного законодавства у сфері ППП. В умовах російської збройної агресії проти України та майбутнього відновлення ключове значення матиме залучення інвестицій за допомогою механізмів ППП у відновлення критичної інфраструктури, енергетики та оборони.

Повнота викладу матеріалів дисертації в наукових публікаціях

За матеріалами дисертації опубліковано достатню кількість наукових праць, що забезпечує належну апробацію результатів дослідження та їх впровадження в науковий обіг.

Зокрема, основні положення та результати дисертації відображені у 11 наукових публікаціях, з них: одна стаття - у закордонному виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection; чотири статті – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, та шість – тези доповідей на науково-теоретичній та науково-практичних конференціях, круглих столах. Опубліковані наукові статті, тези науково-практичних конференцій за темою дисертаційного дослідження мають

безпосередній зв'язок з усіма структурними частинами проведеного дослідження, конкретизують і доповнюють основні положення його новизни.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи проведену дисертанткою наукову роботу, водночас зазначимо, що окремі положення дисертаційного дослідження потребують додаткового авторського обґрунтування, а саме:

1. У дисертаційному дослідженні (с. 116, 133-134, 139, 149, 151) авторкою запропоновано удосконалення системи суб'єктів публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства шляхом створення нового центрального органу виконавчої влади, на який пропонується покласти повноваження щодо координації, методологічної допомоги, стандартизації процедур та юридичного супроводу проєктів ППП, а також формування спеціалізованого агентства із супроводу енергетичних проєктів і профільних підрозділів у структурі міністерств та інших публічних органів, відповідальних за реалізацію державної політики у відповідних сферах. Загалом запропонований підхід становить науковий інтерес, однак окремі його положення потребують додаткового уточнення.

Зокрема, якими критеріями керувалася авторка, обґрунтовуючи доцільність створення спеціалізованого агентства саме у сфері енергетики, тоді як механізми публічно-приватного партнерства можуть застосовуватися і в інших галузях (зокрема, у сфері транспорту, охорони здоров'я чи освіти)? У зв'язку з цим потребує уточнення наукова позиція дисертантки щодо критеріїв формування запропонованої інституційної моделі публічного управління.

2. Дисертанткою на стор. 71 наголошується на значній ролі кредиторів і донорів у процесі реалізації проєктів ППП, які, хоча й не є сторонами договору ППП, проте можуть здійснювати опосередкований вплив на підготовку відповідних договорів через встановлення фінансових умов, механізмів забезпечення зобов'язань та інших вимог до структури фінансування проєкту.

При цьому, окремою групою суб'єктів публічного управління у сфері ППП (факультативні суб'єкти), на стор. 148 визначено органи, уповноважені на розгляд скарг та вирішення спорів у межах реалізації проєктів ППП, зокрема

суди та Антимонопольний комітет України. Водночас питання віднесення зазначених суб'єктів до системи суб'єктів публічного управління у сфері ППП у роботі недостатньо досліджено. Потребує додаткового вивчення чи кредитори та донори, які не є суб'єктами владних повноважень, можуть розглядатися як суб'єкти публічного управління. У зв'язку з цим доцільним видається більш детальне обґрунтування критеріїв віднесення зазначених інституцій до системи суб'єктів публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства.

3. У дисертаційному дослідженні (с. 119) авторкою обґрунтовується доцільність розширення визначення приватного партнера шляхом поширення його також на фізичних осіб, що пропонується відобразити у змінах до статті 1 Закону України «Про публічно-приватне партнерство» шляхом викладення пункту 25 у наступній редакції: «25) приватний партнер – фізична особа або юридична особа (резидент або нерезидент), що створена з урахуванням вимог конкурсної документації та цього Закону або спеціально створена виключно для реалізації проєкту ППП, яка є стороною договору ППП».

Загалом така наукова позиція має право на існування, однак окремі її положення викликають певні дискусії. Зокрема, постає питання якими саме правовими та економічними аргументами обґрунтовується можливість участі фізичних осіб у статусі приватного партнера, зважаючи на те, що реалізація проєктів публічно-приватного партнерства зазвичай пов'язана зі значними інвестиційними зобов'язаннями, складними механізмами фінансування та розподілу ризиків, які традиційно забезпечуються саме юридичними особами з огляду на вимоги щодо фінансової спроможності та відповідальності за виконання зобов'язань.

Зауважимо, що зазначені вище зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Єфіменко К.О.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження **Єфіменко Крістіни Олегівни** на тему «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні» є самостійною, завершеною науковою роботою, в якій

отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки адміністративного права.

Дисертація відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор – Єфіменко Крістіна Олегівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

професор кафедри адміністративного права та процесу
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор,

Наталія ЗАДИРАКА

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ЗАСТ. ДИРЕКТОРА

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР НДЧ
КАРАУЛЬНА Н.В.

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 401-412
«9» 06 2025 р.